

**RAPPORT VAN HET PANEL VAN KRITISCHE VRIENDEN
MIDTERM REVIEW ONDERWIJS**

INHOUDSTABEL

1. SAMENSTELLING VAN HET PANEL	1
2. OPDRACHT VAN HET PANEL	1
3. GETROFFEN VOORBEREIDINGEN	1
4. ONTWIKKELGESPREK MET STAF-EN STUDENLEDEN	2
5. SAMENGEVAT OORDEEL VAN HET PANEL	2
BIJLAGE I - AGENDA VAN HET ONTWIKKELGESPREK, DONDERDAG 2 DECEMBER 2021	4
BIJLAGE II - SAMENGEVAT VERSLAG VAN HET ONTWIKKELGESPREK, DONDERDAG 2 DECEMBER 2021	5

1. SAMENSTELLING VAN HET PANEL

Bij de start van het nieuwe academische jaar heeft het bestuur van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid enkele interne en externe collega's gecontacteerd met de vraag of zij als kritische vrienden ten behoeve van de facultaire midterm review onderwijs wilden fungeren. Onderstaande academici accepteerden officieel de uitnodiging tot kritische vriend en panellid van de midterm review:

- Prof. dr. Morag Goodwin, professor Global Law and Development, Tilburg Law School, Tilburg University
- Mevr. mr. Lisette Langedijk, Opleidingsdirecteur bachelor Rechtsgeleerdheid, Erasmus Universiteit Rotterdam
- Prof. dr. Mirjam oude Egbrink, Wetenschappelijk directeur Onderwijsinstituut FHML en professor Implementatie van Onderwijskundige Innovaties, Maastricht University
- Prof. dr. Ramses Wessel, Vice-Decaan en professor European Law, Rijksuniversiteit Groningen.

De panelleden werden in hun opdracht ondersteund door de facultaire beleidsmedewerker onderwijs bevoegd voor kwaliteitszorg, Regine Op den Camp. De beleidsmedewerker fungeerde tevens als secretaris voor het panel, zowel in de voorbereidingen van de midterm review als in opstellen van dit rapport.

2. OPDRACHT VAN HET PANEL

In het kader van de midterm review onderwijs – een tussentijdse evaluatieoefening – heeft het bestuur van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid Maastricht de panelleden gevraagd om, samen met staffleden, te kijken naar de huidige stand van de facultaire onderwijs- en opleidingszaken in referentie tot het onderwijskader zoals vooropgesteld door de NVAO. Het panel werd gevraagd om kritisch terug te kijken op de facultaire acties na afloop van de heraccreditatie in 2018 en de actuele ontwikkelingen te beschouwen, en eventuele aanbevelingen te formuleren opdat de faculteit positief en weloverwogen krachtige stappen kan zetten richting de nieuwe accreditatie in 2024.

Om deze opdracht kwalitatief te kunnen uitvoeren, heeft het Faculteitsbestuur interne documenten ter beschikking gesteld, aangevuld met een zelfreflectiebundel waarin opleidingsinformatie en zelfreflecties uit elk van de dertien programma's werd opgenomen. Vervolgens werd er een ontwikkelgesprek tussen de panelleden en staf- en studentleden vastgelegd om over deze (zelfkritische) informatie in dialoog te kunnen treden.

3. GETROFFEN VOORBEREIDINGEN

Met het oog op het ontwikkelgesprek met student- en staffleden – dat vastgelegd werd op 2 december 2021 – belegde het panel op 1 november een eerste, digitale werkvergadering. Tijdens deze eerste werkvergadering besprak het panel de opzet van de midterm review en haar concrete doelstellingen met de Vice-Decaan Onderwijs, werd een concreet agenda-voorstel besproken en een efficiënte werkmethode afgesproken. Er werd tevens beslist dat het ontwikkelgesprek, indien de pandemische situatie het zou toelaten, fysiek zou plaatsvinden op de faculteit in Maastricht.

Vervolgens werd op 3 november 2021 de zelfreflectiebundel aan de panelleden bezorgd, waardoor de panelleden ongeveer een kleine maand het ontwikkelgesprek elk inhoudelijk konden voorbereiden.

Op 29 november werd een korte, digitale voorbespreking georganiseerd met drie van de vier panelleden; het vierde panellid werd de dag nadien geïnformeerd. In deze voorbespreking werd de agenda van het ontwikkelgesprek – die als bijlage bij deze rapportage teruggevonden kan worden – definitief vastgelegd, alsook beslist dat de pandemische situatie en de aangescherpte maatregelen noopten tot het transformeren van het geplande, fysieke ontwikkelgesprek naar een online variant; het ontwikkelgesprek zou op 2 december volledig digitaal plaatsvinden via ZOOM.

4. ONTWIKKELGESPREK MET STAF-EN STUDENLEDEN

De ochtend van het ontwikkelgesprek startte het panel met een interne bespreking: in een klein uurtje werden alle inhoudelijke vragen voorgesproken en samengelegd, en werd er afgesproken in welke volgorde en door welk panellid de vraag gesteld zou worden. Vanaf 8u45 nam het ontwikkelgesprek zijn aanvang volgens het verloop van de agenda.

Doorheen de ochtend werden alle opleidingen getoetst aan de NVAO-standaarden; in de vrije gespreks- en vragenruimte werd er diepgaand gesproken met studenten van de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid. Alle gesprekken kenmerkten zich als een open, dynamische dialoog tussen de panelleden en de gesprekspartners. Het samengevat verslag van het ontwikkelgesprek is als bijlage bij deze rapportage toegevoegd.

5. SAMENGEVAT OORDEEL VAN HET PANEL

Het panel van kritische vrienden kon een aantal algemene bevindingen vaststellen op basis van de informatie uit de zelfreflectiebundel en het ontwikkelgesprek dat plaatsvond op 2 december 2021. Tevens formuleert ze een aantal aanbevelingen en suggesties voor het Faculteitsbestuur en het opleidingsmanagement tot het doorlopen van een succesvolle accreditatie in 2024.

- Bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid

Het goed doordachte didactische concept van de opleiding verdient veel lof. De studenten zijn algemeen tevreden van de opleiding, zowel over de inrichting van het programma als de mate van studentenbetrokkenheid.

Evenwel lijkt er een kleine discrepantie te bestaan tussen hetgeen er op papier bedacht werd door het programmabeleid en hoe, met name door de studenten, dit in de praktijk ervaren wordt. De cases worden soms als 'kunstmatig' ervaren en studenten zien de onderdelen toch vaak nog gewoon als 'vakken'. Het panel komt daardoor tot de aanbeveling om de casussen binnen de onderwijsstromen intern te evalueren, alsook de mogelijkheid te bekijken om de rechtsgebieden wat explicieter te belichten in de onderwijsstromen. De tijdsspanne waarin er feedback aan studenten wordt gegeven, dient tevens ingekort te worden. Informatie over de scores op de toetsen -die formatief bedoeld is- komt nu te laat. Daardoor lijken de toetsen *an sich* nu nog voornamelijk summatief ingezet te worden. Er wordt aanbevolen om te kijken naar hoe de formatieve aspecten in het toetsplan beter tot hun recht kunnen komen. Tot slot dient er blijvende aandacht geschonken te worden aan de werkdruk voor stafleden die onontbeerlijk zijn in dit ambitieuze programma.

Het panel is van mening dat het programmabeleid in de nabije toekomst bovenstaande aspecten best herbekijkt, blijft vasthouden aan de studentenbetrokkenheid, maar vooral ook dient vast te houden aan haar eigen sterke keuzes en identiteit. Eventueel kan er een 'matching module' geïnstalleerd worden, waarmee aangetoond kan worden wat aankomende studenten kunnen verwachten als ze de opleiding Rechtsgeleerdheid wensen te volgen.

- Bacheloropleiding Fiscaal Recht

De aanbevelingen voor de opleiding Rechtsgeleerdheid zijn enigszins ook van toepassing op de opleiding Fiscaal Recht, vanwege het gemeenschappelijke eerste jaar van de opleidingen. Het panel formuleert de aanbeveling om bij de doorontwikkeling van de herziene bacheloropleidingen aandacht te schenken aan de eigenheid en uniciteit van het Fiscale programma.

- Bacheloropleiding European Law School

De aanbevelingen n.a.v. de vorige accreditatie zijn goed aangepakt. De bacheloropleiding zal in de nabije toekomst een hervorming doormaken. Het panel beveelt aan om naar de accreditatie toe goed weer te geven wat er precies is veranderd/zal veranderen en waarom. Het panel suggereert hierbij om het potentieel te bekijken om de structuur van de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid in de European Law School te implementeren, daar de identiteit van de opleiding zich er bijzonder toe lijkt te lenen.

- Masteropleidingen (algemeen)

Er kan vastgesteld worden dat vrijwel alle masteropleidingen worden geconfronteerd met een gebrek aan een duidelijk profiel, weinig samenhang tussen de studenten per master en minder betrokken alumni. Zodoende formuleert het panel de aanbeveling om de keuzeruimte die de masterstudenten momenteel aangeboden wordt – en die in vergelijking met andere universiteiten erg ruim is – te heroverwegen. Volgens het panel kan deze beslissing een positieve invloed hebben op de identiteit, het profiel en de *community* van de masterprogramma's en tevens een positief effect hebben op de werklast van docenten.

In meerdere masteropleidingen heeft het aanhouden van de februari-instroom een negatieve weerslag op het didactische traject en concept van de masterprogramma's. Het panel beveelt zodoende aan om de februari-instroom kritisch te bekijken. Ook hier kan de werklast een argument zijn om mee te wegen. Het afscheid nemen van de februari-instroom en het zodoende creëren van een 'jaarklas', in samenhang met het verkleinen van de keuzeruimte, zou ook een vruchtbare voedingsbodem kunnen bieden voor het vergroten van de saamhang tussen studenten (hetgeen studiesucces bevordert), en meer betrokkenheid van alumni.

Een groot deel van de masterscripties wordt niet ingediend binnen het vooropgestelde tijdsframe. Het panel beveelt daarom aan om het achterliggende scriptiesysteem intern te evalueren en te optimaliseren. Hierbij wordt een strakkere, facultaire regie aanbevolen met duidelijke instructies en deadlines, alsook een optimale benutting van de speciaal voor dit doel vrijgemaakte onderwijsperiodes drie en zes. Mocht het bijkomend lukken jaarklassen te creëren, dan kan ook het binnen, en met de jaarklas afstuderen, als drijfveer werken in het scriptietraject.

- Masteropleiding International Laws

De helft van deze opleiding wordt gevolgd bij buitenlandse instellingen. Het in deze mate 'outsourcen' van onderwijs brengt risico's mee. Het panel formuleert de aanbeveling om het waarborgen van de kwaliteit van het programma en de toetsing intern meer op te volgen en te handhaven.

- Masteropleiding Globalisation and Law

Het panel formuleert de aanbeveling om de component 'globalisation' van de opleiding grondiger uit te werken, aangezien dit aspect haars inziens momenteel te weinig belicht wordt. Als alternatief kan bekeken worden of een algemene internationaal-rechtelijke naam voor het programma de lading niet beter dekt.

- Concluderende, algemene indruk

Het panel stelt vast dat de Faculteit der Rechtsgeleerdheid bijzonder sterk is in het procesmatige benaderen van onderwijs en onderwijskwaliteit, en complimenten verdient voor haar continue inzet op kwaliteitsbewaking, kwaliteitsverbetering en innovatie. Het panel hoopt dat de faculteit zich op deze manier verder blijft ontwikkelen, blijft vasthouden aan haar sterktes en voorziet in dat geval positieve ontwikkelingen in de toekomst. Mits aanpak van enkele aandachtspunten, is het panel ervan overtuigd dat alle opleidingen positief de accreditatie van 2024 tegemoet kunnen treden.

Maastricht, 24 december 2021, ondertekenden

- **Prof. dr. Morag Goodwin**, professor Global Law and Development, Tilburg Law School, Tilburg University
- **Mevr. mr. Lisette Langedijk**, Opleidingsdirecteur bachelor Rechtsgeleerdheid, Erasmus Universiteit Rotterdam.
- **Prof. dr. Mirjam oude Egbrink**, Wetenschappelijk directeur Onderwijsinstituut FHML en professor Implementatie van Onderwijskundige Innovaties, Maastricht University
- **Prof. dr. Ramses Wessel**, Vice-Decaan en professor European Law, Rijksuniversiteit Groningen.

BIJLAGE I - AGENDA VAN HET ONTWIKKELGESPREK, DONDERDAG 2 DECEMBER 2021

UUR	LOCATIE	AANWEZIGEN	ONDERWERP
8u00 – 8u45	ZOOM	- Panelleden - Secretaris	Interne bespreking afspraken + opzet van de dag
8u45 – 9u00	ZOOM	- Panelleden - Secretaris - Decaan, Vice-Decaan Onderwijs - Opleidingsdirecteuren	Verwelkoming
9u00 – 9u55	ZOOM	- Panelleden - Secretaris - Opleidingsdirecteuren - Opleidingscoördinatoren - Beleidsmedewerker Docentprofessionalisering	Bespreking Standaard 1 (aansluiting beoogde leerresultaten op oriëntatie opleiding en beroepenveld) en Standaard 2 (programma-inrichting, onderwijsleeromgeving en kwaliteit) - Indrukken en vragen van het panel - Ontwikkelgesprek
9u55 – 10u	ZOOM	- Panelleden - Secretaris	Tussenbespreking Standaard 1 en Standaard 2
10u00 – 10u30	ZOOM	- Panelleden - Secretaris - Voorzitter Examencommissie - Beleidsmedewerker Toetsing - Jaarcoördinator Rechtsgeleerdheid	Bespreking Standaard 3: toetsing - Indrukken en vragen van het panel - Ontwikkelgesprek
10u30 – 10u35	ZOOM	- Panelleden - Secretaris	Tussenbespreking Standaard 3
10u35-10u45	ZOOM	KOFFIEPAUZE	
10u45 – 11u15	ZOOM	- Panelleden - Secretaris - Opleidingsdirecteuren - Opleidingscoördinatoren	Bespreking Standaard 4: realisatie leerresultaten - Indrukken en vragen van het panel - Ontwikkelgesprek
11u15 – 11u20	ZOOM	- Panelleden - Secretaris	Tussenbespreking Standaard 4
11u20 – 12u00	ZOOM	- Panelleden - Secretaris - Studenten bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid	Vrije gesprek- en vragenruimte
12u00 – 12u05	ZOOM	KOFFIEPAUZE	
12u05 – 12u20	ZOOM	- Panelleden - Secretaris	Bespreking eerste algemene indrukken panelleden: hoe staan de opleidingen ervoor, met oog op accreditatie 2024?
12u20 – 13u00	ZOOM	- Panelleden - Secretaris - Decaan, Vice-Decaan Onderwijs - Opleidingsdirecteuren - Opleidingscoördinatoren - Beleidsmedewerkers	Toelichting eerste algemene indrukken panelleden

BIJLAGE II - SAMENGEVAT VERSLAG VAN HET ONTWIKKELGESPREK, DONDERDAG 2 DECEMBER 2021

INTERNE AFSPRAKEN + OPZET VAN DE DAG

Bespreking tussen: panelleden, secretaris

Om 8u start het panel een digitale voorbespreking waarbij de belangrijkste inhoudelijke vragen van elk panellid worden toegelicht. Tezamen beslissen de panelleden welke vragen ze zeker die ochtend beantwoord willen zien, alsook wie de vragen zal stellen aan de gesprekspartners.

VERWELKOMING

Bespreking tussen: panelleden, secretaris, Decaan, Vice-Decaan Onderwijs, opleidingsdirecteuren

Om 8u45 sluiten de Decaan, de Vice-Decaan Onderwijs en de opleidingsdirecteuren aan in de digitale vergadering. De Decaan verwelkomt de panelleden namens het Faculteitsbestuur en spreekt zijn dank uit voor de tijd en moeite die zij genomen hebben/vandaag nemen om als kritische vrienden mee te kijken naar de diverse opleidingen van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van Maastricht University.

De Decaan licht toe dat de midterm review bijzonder waardevol is, maar vooral ook op een gunstig moment plaatsvindt. De faculteit wordt vandaag gekenmerkt door opleidingen in hervorming, of opleidingen die op hun punt staan te hervormen, geflankeerd door (nieuwe) centrale universiteitsontwikkelingen zoals de UM Vision on Assessment, de Kwaliteitsafspraken en de ontwikkelingen op vlak van online onderwijs (versterkt door de pandemische situatie). Zodoende is het belangrijk om af en toe – maar zeker nu – stil te staan bij wat we doen, wat we gedaan hebben en hoe we in de toekomst dingen zullen/moeten doen, zeker met individuen die zelf ook nauw bij het onderwijs betrokken zijn.

De Vice-Decaan sluit de verwelkoming af met de vaststelling dat de midterm review aangevat zal worden om van te leren en te verbeteren. De zelfreflecties hebben nu al veel inzichten opgeleverd, die ongetwijfeld versterkt zullen worden door de bevindingen van het panel.

Iedereen kijkt alvast uit naar de toelichting van het panel en hun voorlopige bevindingen, later op de ochtend. Om 9 uur verlaten de Decaan en de Vice-Decaan de digitale vergadering.

BESPREKING STANDAARD 1 (AANSLUITING BEOOGDE LEERRESULTATEN OP ORIËNTATIE OPLEIDING EN BEROEPENVELD) EN STANDAARD 2 (PROGRAMMA-INRICHTING, ONDERWIJSLEEROMGEVING EN KWALITEIT)

Bespreking tussen: panelleden, secretaris opleidingsdirecteuren, opleidingscoördinatoren, beleidsmedewerker docentprofessionalisering

Om 9u start het panel met de bespreking van Standaard 1 en Standaard 2. De opleidingsdirecteuren, de opleidingscoördinatoren en de beleidsmedewerker Docentprofessionalisering vormen de gesprekspartners bij de bespreking van deze standaarden en worden toegelaten tot de digitale vergaderruimte.

Het panel geeft aan onder de indruk te zijn van de gestructureerde informatie die ze hebben mogen ontvangen vanuit de opleidingen: de SWOT-analyses zijn gedetailleerd opgesteld, alle volgens eenzelfde stramien, de informatie is helder en overzichtelijk weergegeven. Het valt het panel op dat de opleidingscoördinatoren trots zijn op de opleidingen en mooie uitdagingen in het verschiep hebben liggen. Iedereen staat bovendien duidelijk achter

de PGO-onderwijsmethode. In globaal perspectief ziet het panel veel keuzeruimte voor de studenten in de Maastrichtse Rechtenopleidingen.

Het panel geeft aan in het ontwikkelgesprek met deze gesprekspartners eerst aandacht te willen besteden aan de bacheloropleidingen, vervolgens aan de masteropleidingen en hun algemene vragen tot het laatste te bewaren.

A. OPLEIDINGSSPECIFIEKE VRAGEN

- Het panel heeft enkele vragen betreffende de herziene bacheloropleidingen Rechtsgeleerdheid en Fiscaal Recht.

- **Het panel vraagt de werking van de huidige, herziene bacheloropleidingen toe te lichten – met name de redenering achter de semesterstructuur en onderwijsstromen, maar tegelijkertijd het vasthouden aan 5 blokken (onderwijseenheden) met elk aanzienlijk wat ECTS.**

De opleidingsdirecteur licht toe dat de opleidingen zijn opgebouwd volgens een semestersysteem met een drieledige structuur in onderwijsstromen, die voor studenten altijd hetzelfde is: ze volgen de stromen *Systeem, Casus en Vaardigheden* en *Leergang Professionele Ontwikkeling*. In elk van de onderwijsstromen zijn een aantal uren intensief contactonderwijs opgenomen, waardoor de opleidingen voldoen aan de Kwaliteitsafspraken om minstens 7 intensieve contacturen per week in te richten in jaar één en twee van een bacheloropleiding. Tevens is de vraag van studenten hiermee gehonoreerd om langer gekoppeld te blijven aan elkaar in een onderwijsperiode. De samenhang tussen de rechtsgebieden is met deze structuur ook in beide opleidingen versterkt. De vorm van de herziene opleidingen is feitelijk anders dan vroeger, maar dezelfde rechtsgebieden blijven aanwezig als in de oude structuur; op de cijferlijst lijken de opleidingen zelfs nog steeds klassieke opleidingen. Er wordt bovendien telkens gecommuniceerd welk rechtsgebied in welke onderwijsstroom aan bod komt.

Het panel vraagt aanvullend naar de inrichting van hoorcolleges in de opleidingen, waarop erkend wordt dat er sinds de start van de nieuwe opleidingen weinig colleges zijn gegeven wegens de pandemische situatie. De Weekstart heeft dit anderzijds wel enigszins opgevangen, aangezien er niet altijd een opdracht wordt besproken, maar soms ook een mini-college wordt gegeven. Evenwel zijn de opleidingen nog zoekende in de aanpak van hoorcolleges, zeker in het kader van PGO-onderwijs. Momenteel wordt er veel ingezet op kennisclips; de omstandigheden dwingen tot creativiteit en digitale oplossingen. Het bewustzijn is er echter wel dat hoorcolleges ook een sociale component vervullen.

- **Het panel toetst hun indruk of het klopt dat in de eindtermen van de herziene bacheloropleidingen metajuridische aspecten effectief worden belicht, maar in het curriculum weinig zichtbaar zijn.**

De opleidingsdirecteur beaamt dat de leerlijn metajuridica misschien niet heel zichtbaar, maar wel degelijk aanwezig zijn. In de bacheloropleiding *Rechtsgeleerdheid* komt metajuridica met name aan bod in de onderwijseenheid 'Grondslagen van het Recht', maar evengoed in beperktere mate in andere eenheden. Het panel formuleert de suggestie de metajuridische leerlijn naar de accreditatie toe goed zichtbaar te maken voor het accreditatiepanel.

De programmacoördinator *Fiscaal Recht* geeft aan dat voor de bacheloropleiding *Fiscaal Recht* er bij de accreditatie in 2018 reeds (spraak)verwarring bestond rond dit aspect; bij de SWOT-analyse is er daarom concreet aangegeven hoe metajuridica in de opleiding *Fiscaal Recht* is geïntegreerd: Metajuridica is geconsolideerd in het tweede jaar, met verdieping in het derde jaar. Intern is men trots op deze ontwikkeling, waarmee een normatief kader rechtstheorie is ingebed in de opleiding *Fiscaal Recht*. De onderwijsstroom *Leergang Professionele Ontwikkeling* binnen *Fiscaal Recht* is ook volledig gericht op fiscale ethiek. Het panel stelt dat men terecht trots mag zijn op deze ontwikkeling en consolidatie.

- Bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid

- **Het panel is benieuwd hoe zichtbaar de opleidingsdirecteur in zijn functie als hoogleraar Goederenrecht is in de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid.**

De achterliggende vraag is of studenten nog voldoende in aanraking komen met hoogleraren, nu hoorcolleges van toonaangevende hoogleraren niet de (meer) de smaakmakers van de opleiding zijn. In feite is de aanwezigheid niet wezenlijk anders dan voorheen, stelt de opleidingsdirecteur: voornamelijk aanwezig in de Weekstart, zichtbaar in sommige kennisclips en tutorgroepen.

- Bacheloropleiding Fiscaal Recht

- **Het panel vraagt de opleidingscoördinator Fiscaal Recht toe te lichten hoe de herziening van de opleiding is bevallen en hoe natuurlijk het hervormingsproces is verlopen.**

De opleidingscoördinator licht toe dat – in het kader van het gemeenschappelijke eerste jaar – de opleiding Fiscaal Recht is meegestapt in het hervormingsproces. Het proces vooraf heeft heel wat uitdagingen gebracht, wat eigen is aan een hervormingsproces, maar op dit moment overheerst veelal trots vanwege de realisatie van een mooie opleiding. Een belangrijke doelstelling om te behouden tijdens de hervorming, was het blijven voldoen aan de eisen van het Convenant Civiel Effect. De opleiding voldoet aan die eisen, net als aan de vooropleidingseisen van de opleiding Nederlandse Belastingadviseurs. Intern is er hoge tevredenheid over de opleiding, met name ook over het derde jaar dat niet het semestersysteem volgt, maar wel erg verbeterd is ten opzichte van de oude opleiding door de integratie van blokken en de substantiële aandacht voor specifieke rechtsgebieden. Het panel onderschrijft dat de opleiding Fiscaal Recht mooi is vormgegeven.

- Bacheloropleiding European Law School

- **Het panel is benieuwd of er gesteld kan worden dat het didactische model hetzelfde is in de opleiding European Law School als in de andere bacheloropleidingen. Past het nieuwe model voor Rechtsgeleerdheid eigenlijk niet beter bij de ELS?**

In de opleiding European Law School wordt, net als in de andere opleidingen, het PGO-onderwijsmodel gehanteerd; het didactische kader is zodoende hetzelfde. De opleidingsdirecteur geeft aan dat ook in deze opleiding een herziening op til is en dat hierbij gekeken wordt naar de ervaringen, de modellen en de *best practices* van de hervormde opleidingen Rechtsgeleerdheid en Fiscaal Recht. Enkele collega's van deze opleiding zijn ook nauw betrokken geweest in de werkgroep van de bacheloropleidingen Rechtsgeleerdheid en Fiscaal Recht en kunnen dus geïnformeerd handelen. Er wordt aangegeven dat deze opleiding bewust niet kiest om een semestersysteem te hanteren, maar meer met het traditionele bloksysteem zal blijven werken vanwege de grote omvang van de opleiding en de diverse groep studenten. Wellicht zal er wel een soortgelijke integratie gebeuren van de onderwijsstromen, maar dit valt nog diepgaander te bekijken in de werkgroep. De staf van de European Law School is erg divers, waardoor heel wat collega's PGO momenteel op een ietwat andere manier invullen. Op zich is dit ok, maar in de hervorming wordt er aandacht aan geschonken door PGO terug te brengen tot de kern van de voornaamste elementen, de CCCS-principes.

- **Het panel vraagt te verduidelijken hoe de bacheloropleiding European Law School gecombineerd kan worden met de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid.**

Intern wordt deze combinatie de 'Civiel Effect Route' genoemd, vertelt de opleidingsdirecteur. Dit is een individuele route en geen algemene opleiding. In concreto kan een student van de bacheloropleiding European Law School na het tweede jaar overstappen naar het tweede jaar van de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid en vrijstellingen voor het eerste jaar Rechtsgeleerdheid aanvragen, op voorwaarde dat de student een extra-curriculair programma 'Inleiding Rechtsgeleerdheid' volgt in het tweede jaar van de bacheloropleiding European Law School. Vervolgens doorloopt de student het tweede en derde jaar van de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid en kan de student afstuderen als een LLB Rechtsgeleerdheid. Het derde jaar van de European Law School kan ingevuld worden met keuzeblokken uit de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid, waardoor de student ook dit diploma kan behalen. De student die deze combinatie aankan – en dat is niet vanzelfsprekend – behaalt dus twee LLB-diploma's op vier jaar tijd.

- **Het panel merkt op dat in de SWOT-analyse benoemd wordt dat de opleiding inzet op onder meer *European citizenship, globalisation, the role of the EU in the world*, maar stelt dat dit niet meteen**

zichtbaar is in de blokken. Aangezien er in de zelfreflectie bovendien sprake is van een gefragmenteerd programma, vraagt het panel om toelichting over beide kwesties.

De opleidingsdirecteur geeft aan dat het dezelfde vragen zijn die de opleiding gedreven hebben tot een herzieningsproces. Het bewustzijn is er dat de rol van Europa aan het veranderen is en dat zodoende de focus en het narratief van de opleiding European Law School ook mee moet veranderen. Anders dan bij de bacheloropleidingen Rechtsgeleerdheid en Fiscaal Recht, kan de European Law School bewegen los van het convenant Civiel Effect.

De genoemde fragmentatie in de SWOT-analyse is volgens de Opleidingsdirecteur niet zozeer bedoeld in de onderlinge inhoudelijke afstemming van de blokken, maar eerder hoe de cursussen naast elkaar gepositioneerd worden. Ook deze positionering zal kritisch bekeken worden in de hervorming, waarbij een logische indeling wordt vooropgesteld.

- Het panel heeft enkele algemene vragen betreffende de masteropleidingen.

- **Met de SWOT-analyses in het achterhoofd, en vanuit didactische optiek gesproken, lijkt het behoud van de februari-instroom moeilijk verdedigbaar.**

De opleidingsdirecteur van de masteropleidingen licht toe dat tijdens de februari-instroom er nog steeds een 70-80-tal studenten instromen. Het bewustzijn is er dat de februari-instroom niet onproblematisch is, met name betreffende de invloed van de blokvolgorde, waarbij eerst verdiepingsblokken aan bod komen, pas hierna de inleidende blokken. In de hervormingsvoorstellen van de masteropleidingen is de februari-instroom ook een veelvoorkomend aangestipt element. Er is nog geen officiële beslissing genomen betreffende het afbouwen van de februari-instroom, maar dit wordt in de nabije toekomst – bij de beslissingen betreffende de masterherzieningen – nader bekeken.

- **De masteropleidingen worden gekenmerkt door de vele specialisatie- en keuzemogelijkheden voor studenten. Hoewel het panel beaamt dat dit interessant kan zijn voor de individuele student, stelt het panel zich de vraag of deze grootsheid aan keuze het duidelijke profiel en de identiteit van elke masteropleiding niet in sterke mate ondermijnt. Hierin worden ze gesterkt doordat haast elke masteropleiding in de SWOT-analyse aanstipt dat de samenhang binnen de cohorten studenten verbeterd moet worden, alsook dat er meer ingezet moet worden op de band tussen opleidingen en alumni. Het panel toetst af of deze uitdagingen ook een gevolg zijn van de vele, en soms uiteenlopende, keuzemogelijkheden binnen de masteropleidingen.**

De opleidingsdirecteur van de masteropleidingen stelt dat de vele keuzemogelijkheden een aantrekkingskracht vormen voor heel wat studenten. Evenwel is het bewustzijn er dat de keuzemogelijkheden misschien ingeperkt moeten worden, onder meer vanwege de redenen genoemd. De doelstelling is om binnen een masteropleiding de student meer keuzeblokken te laten opnemen die onderling met elkaar verbonden/verwant zijn, alsook inhoudelijk meer op elkaar afgestemd zijn. Ook de verplichte blokken worden meer op elkaar afgestemd. De overtuiging is er dat deze aanpassingen inderdaad gaan bijdragen tot het vormen van een hechtere community.

B. ALGEMENE VRAGEN

- **Het panel is benieuwd naar de rol van seniorstaf in de faculteit en of zij voldoende aanwezig/zichtbaar zijn binnen de faculteit.**

De opleidingscoördinatoren geven elk op hun beurt aan dat de hoogleraren van de faculteit – net als alle andere academische staf – mee ingeschakeld worden in het dagelijkse onderwijs, in diverse opleidingen en op verschillende niveaus; iedereen draagt zijn steentje bij aan het Maastrichtse rechtenonderwijs. Op elk niveau is het grootste percentage van een aanstelling nog steeds gereserveerd voor onderwijs. Het klopt dat bepaalde hoogleraren misschien wat meer zichtbaar zijn in plenaire sessies en kennisclips, maar desalniettemin spelen ze een (kleine) rol in tutorgroepen. De beleidsmedewerker Docentprofessionalisering vult aan dat de seniorstaf in grote mate ook de juniorstaf ondersteunt die volop in het onderwijs worden ingeschakeld. Op die manier is hun rol en invloed óók zichtbaar. Deze combinatie, waarbij junior- en seniorstaf samen het onderwijs vormgeven, is een kracht van onze faculteit. Het klopt dat deze werkwijze veel

inspanningen vergen van heel wat individuen, die inspanningen lonen: het onderwijsteam blijft er heel fris door, er is voldoende interne begeleiding en er wordt volop kennis gedeeld.

- **Het panel stelt vast dat veel (het meeste?) onderwijs wordt gegeven door PHD-studenten en vraagt zich af of deze praktijk invloed heeft op de kwaliteit van het onderwijs.**

De gesprekspartners stellen dat deze praktijk voornamelijk speelt in de bacheloropleidingen. Evenwel neemt andere academische staf, bijvoorbeeld hoogleraren, ook een onderwijsrol op. Vanaf de aanstelling, wordt de academische staf ondersteund door de beleidsmedewerker Docentprofessionalisering en doorlopen ze een continu leer- en ontwikkeltraject (van een voorafgaande verplichte tutortraining, tot het instappen in een BKO-traject tijdens de aanstelling en vervolgens het blijvend bijleren via CPD-trainingen). In dit traject helpt, ondersteunt en begeleidt de meer ervaren staf eveneens de jongere staf. Zodoende is er sprake van een *Community of Learning* en wordt er volop onderwijsexpertise gedeeld binnen de faculteit, zowel formeel als informeel. De vaststelling van het panel klopt, maar dient beschouwd te worden binnen dit *framework*.

De gesprekspartners geven aan dat het Faculteitsbestuur er tevens op staat dat elk nieuw academisch lid een BKO-kwalificatie behaalt, opdat zodoende de kwaliteit van het onderwijs ook gewaarborgd kan blijven. Tevens vormen de CPD-trainingen een vast agenda-item tijdens de jaargesprekken: er worden specifieke vragen gesteld om te reflecteren op de gevolgde CPD-trainingen en vooruitgebleekt welke in de toekomst best ondernomen worden. Het panel stelt dat de facultaire aandacht voor BKO en CPD bewonderenswaardig is.

Het panel dankt de gesprekspartners voor hun input en rondt de bespreking van Standaard 1 en 2 af. De gesprekspartners verlaten de digitale vergadering.

BESPREKING STANDAARD 3 (TOETSING)

Bespreking tussen: panelleden, secretaris, voorzitter Examencommissie, beleidsmedewerker toetsing, jaarcoördinator en docente van BA Rechtsgeleerdheid

Om 10u start het panel met de bespreking van Standaard 3. De voorzitter van de Examencommissie, de beleidsmedewerking onderwijs bevoegd voor toetsing en een jaarcoördinator van de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid vormen de gesprekspartners bij deze bespreking van deze standaard en worden toegelaten tot de digitale vergaderruimte.

Het panel geeft aan onder de indruk te zijn van het toegestuurd toetsplan van de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid en wenst er graag op terug te komen. Eerst wensen ze een aantal algemene vragen te stellen.

A. ALGEMENE VRAGEN

- **Het panel heeft de indruk gekregen dat alle opleidingen veronderstellen dat de nieuwe visie op toetsing, de UM Vision on Assessment, kansen/opportunities impliceert. Het panel is benieuwd naar wat die nieuwe visie concreet inhoudt en wat ze kan betekenen voor de opleidingen. Hierbij toetst het panel de bedenking of het in de opleidingen inderdaad nog niet evident is om formatief te toetsen, alsook of de nieuwe manier van toetsing de werkdruk negatief beïnvloedt.**

De gesprekspartners lichten toe dat de UM Vision on Assessment veronderstelt dat toetsing betekenisvol is, de CCCS-principes ondersteunt en dat toetsing gecoördineerd wordt op opleidingsniveau. In de hervormde bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid is deze nieuwe visie geïmplementeerd. In concreto betekent dit o.a. dat de *high-stakes* toetsen zijn losgelaten en meerdere summatieve deelttoetsen zijn ingericht. Het formatieve aspect zit in het feit dat deze deelttoetsen en de feedback erop het leren stimuleren. Het is volgens de gesprekspartners een continue zoektocht naar het vinden van een evenwichtige balans tussen het aantal toetsen en de werkdruk.

- **Het panel is benieuwd of er in de opleidingen, specifiek in de blokken zelf, aandacht wordt besteed aan het zelf-reguleren van de mentale gezondheid van de studenten, bijvoorbeeld dat er tijdens een vaardigheidensessie aandacht geschonken wordt aan hoe stressgevoelens te controleren.**

De gesprekspartners beamen dat elke opleiding dit op een eigen manier doet, en de studenten ook altijd terecht kunnen bij de Dedicated Well-Being Officer die hen in/met zulke kwesties ook kan ondersteunen.

- **Het panel bevraagt of er bijgevolg ook een soort van mentorsysteem bestaat waarbij een staf lid een groep studenten begeleid doorheen de opleiding.**

De gesprekspartners beamen dat in heel wat opleidingen een mentorsysteem bestaat, zoals gevraagd volgens de Kwaliteitsafspraken.

- **In het kader van constructieve alignment, toets het panel af of ook studenten al hebben aangegeven dat de toetsen goed aansluiten op het onderwijs.**

De gesprekspartners geven aan dat op basis van de toetscijfers en de evaluaties/evaluatievergaderingen ze de indruk krijgen van wel, maar dat continue verbetering aan de orde is.

In de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid is er bijvoorbeeld door de studenten aangegeven dat er te veel getoetst werd, maar dat het geen kwestie was van toetsmoeheid, maar eerder van frequentie., waarna het aantal toetsen is gereduceerd. Deze studenten hebben immers zelf aangegeven dat ze snel gewend zijn geraakt aan dit nieuwe systeem van toetsing en het positief ervaren.

B. OPLEIDINGSSPECIFIEKE VRAGEN

- Bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid

Het panel wenst het toetsplan van Rechtsgeleerdheid in diepte te bespreken.

- **Het panel vraagt toelichting bij het toetsplan Rechtsgeleerdheid en hoe, als blokken er niet meer echt in bestaan, de staf leden en examencommissie kunnen achterhalen of een student de eindtermen haalt op de specifieke rechtsgebieden.**

De beleidsmedewerker toetsing en de ervaringsdeskundige Rechtsgeleerdheid geven aan dat in het toetsplan er per deelttoets telkens heel specifiek aangegeven wordt welke ILO's getoetst worden en welk rechtsgebied erbij belicht wordt. Het is met name in de ontwikkeling van het toetsplan, en de ontwikkeling van de toetsen zelf, dat er naar de rechtsgebieden en hun bijhorende eindtermen gekeken wordt. Indien de student slaagt voor de toets, kan er dus gegarandeerd worden dat de student voldoet aan die specifiek getoetste eindtermen van het benoemde rechtsgebied.

- **Het toetsplan ziet er heel kwalitatief en goed uit, tevens mooi samenhangend met de centrale toetsvisie. Het panel beschouwt het geven van feedback als een meerwaarde, maar vraagt zich af of dit voldoende is om de toetsen wezenlijk te bestempelen als formatieve toetsen.**

De gesprekspartner stellen dat er veel belang wordt gehecht aan het geven van die feedback, onder meer om de studenten te sturen in hun zelfsturend leren. De studenten zijn evenwel zelf verantwoordelijk voor de verwerking van de feedback. De feedback wordt aan de andere kant nabesproken in de docententeams en opgeslagen in de Canvas-leeromgeving, zodat de feedback ter beschikking blijft voor student en staf. Ook deze registraties hebben enigszins invloed op de werkdruk van de staf leden.

Wanneer het panel vraagt om bovenstaande toe te lichten in functie van bijvoorbeeld het grote blok Privaatrecht (10 ECTS), geven de gesprekspartners aan dat bij zulk groot blok er naast diverse deelttoetsen ook nog een tentamen wordt ingericht, waarmee bijkomend getoetst wordt. Grote, zware blokken zijn geen evidentie.

- **Het panel is benieuwd of een student in dit nieuwe systeem aan het einde van het semester kan zien wat er goed en minder goed gaat. Bijkomend wordt de vraag gesteld wanneer een student het leerdoel behaalt en wanneer de student moet herkansen.**

De gesprekspartners bevestigen dat een student aan het einde van een semester/jaar aan de hand van zijn/haar cijfers, en deelresultaten, kan zien wat er effectief goed en minder goed gaat. Bij deelttoetsen binnen eenzelfde leerdoel is de analyse minder duidelijk te maken, althans op de cijferlijst, omdat binnen eenzelfde leerdoel voor hetzelfde rechtsgebied compensatie mogelijk is. De examencommissie kan enkel het eindcijfer

overzien.

De gesprekspartners stellen dat ze het toetsplan zelf continue kritisch herbekijken en optimaliseren waar nodig.

Het panel stipt aan dat het toetsplan zeer mooi klinkt, maar evenzeer ingewikkeld overkomt. Het panel maakt zich enigszins zorgen over de hoge nood aan samenwerking en de invloed op de werkdruk. Vervolgens wordt de bespreking betreffend het toetsplan Rechtsgeleerdheid afgerond.

- **Het panel vraagt enige toelichting bij de opmerking in de SWOT-analyse dat het OER momenteel nog niet helemaal is afgestemd op de herziening van de opleiding.**

De gesprekspartners lichten toe dat dit voornamelijk in de verwoordingen van de OER zelf ligt (bv. definities van “summatief” en “formatief”) en een aantal technische aspecten die nog uitgeklaard moeten worden (bv. zichtbaar maken van de deeltijfers). De gehele herziening is innovatief, dus ook in dit opzicht is de opleiding nog enigszins zoekende.

- Masteropleiding International Laws

- **Het panel vraagt de voorzitter van de Examencommissie toe te lichten hoe de kwaliteit van het onderwijs en toetsing in deze opleiding gewaarborgd wordt, aangezien de helft van de opleiding in het buitenland wordt opgenomen.**

De voorzitter van de Examencommissie licht toe dat de kwaliteitsborging bevestigd wordt via duidelijke afspraken met de partneruniversiteiten en de individuele *learning agreements* die studenten moeten opstellen. Op een *learning agreements* worden de blokken weergegeven die de student zal volgen tijdens zijn verblijf bij de partneruniversiteit; beide partijen bekijken de blokken inhoudelijk en gaan al dan niet akkoord. Wij hebben interne duidelijke regels welke blokken gevolgd mogen worden in het buitenland: bv. geen blokken die overlap hebben met onze eigen blokken, geen bachelorblokken, etc. Aangezien de partners allemaal geaccrediteerde instellingen zijn, wordt ervan uitgegaan dat de tentaminering bijgevolg ook voldoet.

Het panel stipt aan hierin misschien meer waakzaamheid te tonen: dit beleid kan geaccepteerd worden voor bijvoorbeeld maximaal één semester, maar niet per evidentie voor de helft van een tweejarige opleiding.

Het panel dankt de gesprekspartners voor hun input en rondt de bespreking van Standaard 3 af. De gesprekspartners verlaten de digitale vergadering.

STANDAARD 4: REALISATIE LEERRESULTATEN

Bespreking tussen: panelleden, secretaris, opleidingsdirecteuren, (opleidingscoördinatoren)

Na een korte koffiepauze, verwelkomt het panel omstreeks 10u45 de opleidingsdirecteuren en de opleidingscoördinatoren terug voor de bespreking van Standaard 4. Het panel wenst eerst enkele algemene vragen te stellen betreffende de masteropleidingen, om vervolgens in de zoomen op enkele specifieke opleidingen.

A. ALGEMENE VRAGEN

- Het panel heeft enkele algemene vragen betreffende de masteropleidingen.

- **Het panel stelt vast dat in het merendeel van de masteropleidingen de masterscripties veelal niet worden afgerond binnen de studieduur van de opleidingen, zijnde één jaar. Het panel vraagt zich af of er momenteel wordt nagedacht over oplossingen om deze ontwikkeling een halt toe te roepen, en zo ja, welke dat specifiek zijn.**

De opleidingsdirecteur van de masteropleidingen geeft aan dat ze deze ontwikkeling momenteel proberen te ondervangen door het organiseren van een scriptiemeeting in september, waarin heel wat informatie en tips betreffende de masterscriptie wordt gedeeld. De wens is om deze scriptiemeeting vanaf volgend jaar te herhalen in oktober. Hiernaast wordt er gekeken of er in het OER en het scriptiereglement een aantal zaken opgenomen en/of scherper geformuleerd kunnen worden. Tot slot is het idee gerezen om een facultaire

masterscriptie-informatiemarkt te houden, waarbij studenten meteen in contact kunnen treden met potentiële begeleiders en meteen afspraken betreffende deadlines worden vastgelegd; nu hangt veel af van de motivatie van individuele begeleiders of een student de scriptie afrondt binnen het voorziene tijdspad. De opleidingsdirecteur stipt aan dat deze ontwikkeling hoog op de interne agenda staat en in de nabije toekomst vast en zeker aangepakt zal worden. De hoop is er om volgend jaar al hardere deadlines te kunnen hanteren.

- **Het panel vraagt of de gesprekspartners zicht hebben op de werkzaamheden van de masterstudenten in periode drie en zes. Het panel stipt aan dat de studenten in principe vrijgeroosterd zijn om aan hun masterscriptie te werken, maar vinden het gek dat ze dan alsnog de deadline niet lijken te halen.**

De opleidingsdirecteur verduidelijkt dat een heel groot deel van de masterstudenten internationale studenten zijn, die in die periodes dan vaak huiswaarts keren. In sé is weinig zicht op welke werkzaamheden de studenten ondernemen alsook op de hoeveelheid werk dat ze effectief verrichten in deze periodes, aangezien ze in periode drie nog niet verplicht zijn een begeleider te hebben.

Het panel geeft aan dat ze gelijkaardige moeilijkheden betreffende bovenstaande ontwikkelingen hebben ondervonden in hun universiteiten en opleidingen. Enkele suggesties worden geformuleerd hoe deze ontwikkeling potentieel ondervangen kan worden, zijnde de inrichting van jaarklassen/scriptieklassen, het aanhouden van slechts één instroommoment voor de masteropleidingen, het laten kiezen van of solliciteren op een top drie onderwerpen en begeleiders, etc.

- **Het panel is benieuwd naar de verhouding in inschakeling junior-seniorstaf in de masteropleidingen.** De gesprekspartners stellen dat zowel junior als seniorstaf een rol kunnen opnemen in een masteropleiding. Met betrekking tot de begeleiding van een masterscriptie is er in het scriptiereglement een bepaling opgenomen, waarin wordt gesteld dat een gepromoveerd stafid of hoger de eerste begeleider dient te zijn van een masterstudent. Dit heeft een impact op de begeleiding van de bacheloressays.

B. OPLEIDINGSSPECIFIEKE VRAGEN

- Bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid

- **Het panel geeft aan dat de opleidingen Rechtsgeleerdheid en Fiscaal Recht mooi zijn hervormd en er didactisch fantastisch uitzien. Tegelijkertijd geven de panelleden aan blij te zijn dat ze zulke opleidingen zelf niet hanteren: het lijkt alsof het systeem de werkdruk aanzienlijk verhoogt, alsook de helderheid van het toetssysteem wat vertroebelt. Het panel vraagt toelichting hoe de opleidingen in de praktijk werken, en er gegarandeerd kan worden dat alle onderdelen voldoende getoetst worden.**

De opleidingsdirecteur stelt dat het panel terecht de vinger op de zere plekken legt. De bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid loopt voorop bij de uitvoering van de UM Vision on Assessment, wat deels ook betekent dat zij het wiel opnieuw uitvinden. Het liefst zou de opleiding zo programmatisch mogelijk te werk gaan, maar hierbij lopen ze aan tegen de inhoudelijke eisen van het Convenant Civiel Effect. Zodoende gaat de opleiding heel methodisch te werk en worden er veel tussentijdse toetsen als datapunten ingericht. Het aangeleverde document geeft inzicht in de veranderingen die Rechtsgeleerdheid heeft doorgevoerd in de praktijk.

De te volgen filosofie van de opleiding is 'nominaal is normaal'. Er wordt geen Bindend Studie-advies meer gegeven, maar er zijn wel eisen van volgtijdelijkheid geïnstalleerd alsook ontvangen de studenten een persoonlijk (niet-bindend) studieadvies. Wanneer het panel vraagt of een student studievertraging kan oplopen door deze volgtijdelijkheid, wordt geantwoord dat dit inderdaad mogelijk is, en dit voor het beleid een bewuste afweging is geweest.

De realiteit van de dag haalt de opleidingsideeën wat in, waardoor dit jaar het aantal toetsmomenten reeds is gereduceerd. In de UM heerst er een discussie over de visie op toetsing en de gevolgen voor de werkdruk. De vraag die hierbij belangrijk is om te stellen is: "wat moeten studenten van ons terugkrijgen?". Deze vraag wordt meegenomen in de doorontwikkeling van de opleiding.

Wanneer er gevraagd wordt of dit nieuwe opleidingsstelsel tot minder drop-out leidt, kan bevestigend beantwoord worden dat de drop-out ongeveer 20% lager ligt op een jaar gezien, en de studievoortgang veel

hoger. Het persoonlijk studieadvies – dat streng, maar behulpzaam geformuleerd wordt – draagt hiertoe zeker bij.

- **Het panel vraagt om het mentorsysteem kort toe te lichten.**

De opleidingsdirecteur antwoordt dat in de onderwijsstroom LPO alle studenten een coach krijgen toegewezen. De eerstejaars hebben bijkomend ook nog allemaal een mentor, zoals de Kwaliteitsafspraken voorzien. De begeleidingstaken worden verdeeld tussen coach en mentor.

- Masteropleiding International Laws

- **Het panel vindt de masteropleiding International Laws (ILs) een fascinerende opleiding, maar is tegelijkertijd bezorgd over hoe de kwaliteit van de toetsing gewaarborgd kan worden en vraagt enige toelichting.**

De opleidingsdirecteur, tevens programma coördinator ILs, stelt dat de kwaliteit momenteel gewaarborgd wordt door de vele nauwe contacten met de partners, het inhoudelijk bekijken en analyseren van syllabussen, het opstellen van individuele *learning agreements* waarbij gelet wordt op het niveau van blokken, en er vanwege de accreditatie van de partners –conform het Europees beginsel - ook goed vertrouwen mag heersen. Bijkomend organiseert de opleidingscoördinator met ieder cohort afstuderenden een meeting waarin beluisterd wordt wat er goed ging, wat verbeterd kon worden. Deze elementen worden vervolgens gecommuniceerd aan de nieuwe lichter en/of aangepakt, indien mogelijk. Tot slot worden in de bestaande netwerken CIEL en THEMIS, die universiteiten overkoepelen waar de studenten veel naartoe gaan, iedere vergadering gesproken over de onderwijskwaliteit. Maar de examencommissie is niet betrokken bij de beoordeling van de kwaliteit van de examens in partneruniversiteiten.

VRIJE GESPREKS- EN VRAGENRUIMTE

Bespreking tussen: panelleden, secretaris, studenten bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid

Het panel heeft in de aanloop naar het ontwikkelgesprek aangegeven graag een aantal studenten van de hervormde bacheloropleidingen te willen spreken. Verschillende studenten van de opleiding Rechtsgeleerdheid, zowel uit het eerste als tweede jaar van de opleiding, waren bereid om met het panel te spreken. Omstreeks 11u20 worden de studenten toegelaten tot de digitale vergaderruimte.

Wat start is een open, dynamisch gesprek tussen de panelleden en de studenten, waarbij diverse aspecten van de opleiding Rechtsgeleerdheid worden bevestigd en besproken. Het gesprek kenmerkt zich met hoor-wederhoor, studenten die elkaar aanvullen en panelleden die dieptevragen stellen. Onderstaande is een beknopte weergave van het gesprek, waarbij getracht is de gesprekinhoud samen te vatten naargelang de besproken onderwerpen.

- **De vorm van de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid: semesterstructuur, onderwijsstromen, casus**

De meeste studenten stellen dat de specifieke, nieuwe vorm van de bacheloropleiding hun keuze om in Maastricht Rechtsgeleerdheid te studeren niet per se heeft beïnvloed; andere elementen zoals de regionale nabijheid speelden eerder een rol in hun keuze.

De studenten zijn het erover eens dat de onderwijsstromen en de doorlopende behandeling van rechtsgebieden in die onderwijsstromen helpt om de samenhang tussen de rechtsgebieden te zien. Evenwel stellen ze dat deze aanpak, zeker als startende student, niet altijd even werkbaar aanvoelt. Het is niet altijd duidelijk welk specifiek rechtsgebied aan bod komt, bepaalde koppelingen van rechtsgebieden worden als zwaar ervaren (bv. de koppeling privaatrecht, bestuursrecht en fiscaal recht) en soms lijkt de samenhang tussen bepaalde gekoppelde rechtsgebieden nog zoek. De studenten stippen aan dat zij, als beginnende juristen, de samenhang tussen rechtsgebieden nog niet altijd goed kunnen zien en geven aan daarbij ondersteuning nodig te hebben. De studenten stellen dat meer verduidelijkende communicatie hen erg zou helpen.

Over de overkoepelende casus binnen Systeem en Casus en Vaardigheden zijn de meningen onder de studenten verdeeld. Waar de ene student stelt de casus moeilijk werkbaar te vinden en de toegevoegde waarde niet altijd te zien, stelt de andere student de casus een belangrijke meerwaarde te vinden die goed voorbereid op tentamens en de werkpraktijk. Er wordt door de studenten terecht gesteld dat deze mening verschilt van student tot student, en ook bepaald wordt door welke tutor de casus begeleidt. Allen zijn het er wel over eens dat de mogelijkheid bekeken dient te worden of er in het eerste jaar in een latere periode met de casus gestart kan worden, opdat de student nog even kan wennen aan het specifieke onderwijssysteem en de onderwijsstructuur. Eenzelfde oordeel wordt geveld over de casus van LPO. Hierbij onderstrepen de studenten wel het belang dat het casusonderwerp nauw bij de studentenpraktijk dient aan te sluiten, zoals vorig jaar het geval was.

- **Toetssysteem**

Het huidige toetssysteem bestaat uit een heel aantal deelopdrachten en een eindtentamen. Alle studenten stellen dat ze het huidige toetssysteem als aangenaam ervaren: de opdrachten zijn praktisch en nuttig, en het feit dat je meerdere kansen hebt om te slagen, neemt heel wat toetsstress bij studenten weg. Vorig jaar werd er door de studenten gesignaleerd dat er te veel deelopdrachten werden gegeven, waarop de staf dit jaar het aantal deelopdrachten heeft gereduceerd. Momenteel is de hoeveelheid deoltoetsen in combinatie met het eindtentamen zeker werkbaar.

De studenten signaleren evenwel ontevreden te zijn over het laattijdig ontvangen van feedback en cijfers. Hierdoor kunnen ze moeilijk inschatten of ze goed leren en presteren.

- **Werkdruk**

De studenten schetsen dat er in de onderwijsgroepen door heel wat studenten wordt geklaagd over de werkdruk in de opleiding. Zij, maar ook andere collega-studenten spreken deze bewering echter stellig tegen: het is een normale werklust als je studeert aan een universiteit. Evenwel beamen de studenten te begrijpen als studenten in het eerste jaar in de eerste periode het gevoel te hebben overrompeld te worden.

Het gebrek aan aanwezigheid of onvoldoende inzet van bepaalde studenten in tutorgroepen verhoogt volgens deze studenten evenwel de werkdruk en werklust voor de ijverige studenten. Een tutorgroep is moeilijk werkbaar als er weinig aanwezigen zijn en/of niet iedereen dezelfde voorbereidende opdrachten maakt. De studenten zijn het idee genegen om een bepaalde aanwezigheidsplicht of participatiecijfer in te stellen voor tutorgroepen.

- **Overige**

De studenten zijn in het algemeen allemaal vrij positief over de opleiding, en in het bijzonder erg enthousiast over het praktijkgehalte van de opleiding, het docententeam, het systeem van de kleine werkgroepen en het gegeven dat er geluisterd wordt naar studentenfeedback. Ze stippen zelf aan dat de opleiding van start is gegaan in de minst ideale omstandigheden (COVID19-pandemie), en voorzien alleen maar verbeteringen en vooruitgang.

VOORLOPIGE ALGEMENE INDRUKKEN: HOE STAAN DE OPLEIDINGEN ERVOOR, MET OOG OP ACCREDITATIE 2024?

Bespreking tussen: panelleden, secretaris, Decaan, Vice-Decaan Onderwijs, opleidingsdirecteuren, opleidingscoördinatoren, beleidsmedewerkers

Omstreeks 12u rondt het panel het ontwikkelgesprek af. De panelleden blikken vervolgens onderling terug op de informatie die ze in de ochtend hebben verkregen, gespiegeld aan de informatie uit de SWOT-analyses. Het panel bespreekt eerst een aantal van haar algemene indrukken, om vervolgens per opleiding enkele adviezen en suggesties te formuleren.

Om 12u20 nodigen ze de Decaan, de Vice-Decaan Onderwijs, de opleidingsdirecteuren, opleidingscoördinatoren en de beleidsmedewerkers uit om hun gezamenlijke indrukken toe te lichten.

- Algemene bevindingen

Het panel wilt in eerste instantie benadrukken dat de facultaire aanpak van de midterm review en de manier waarop alle informatie is gepresenteerd aan het panel als bijzonder aangenaam ervaren werd; de heldere informatie heeft ervoor gezorgd dat er op een fijne, vlotte manier gewerkt kon worden. De openheid die alle gesprekspartners hebben getoond, zowel in de SWOT-analyses als in het ontwikkelgesprek deze ochtend, was erg verrijkend.

Het panel formuleert vervolgens haar adviezen en suggesties per opleiding, te beginnen bij de bacheloropleidingen, gevolgd door de masteropleidingen.

- Bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid

Het panel spreekt haar oprechte complimenten uit voor het goed doordachte didactische concept van de opleiding. Het panel ziet het enorme potentieel en is benieuwd hoe de opleiding zal doorontwikkelen.

Evenwel kan het panel vaststellen dat er in de praktijk wat verdeelde meningen heersen over het reilen en zeilen binnen de opleiding; het lijkt alsof er een kleine discrepantie bestaat tussen hetgeen er op papier bedacht is door het opleidingsbeleid en hoe de studenten dit in de praktijk ervaren. Op basis van het ontwikkelgesprek stelt het panel dat de casussen binnen de onderwijsstromen intern best geëvalueerd moeten worden, alsook de mogelijkheid bekeken moet worden om de rechtsgebieden wat explicieter te belichten in die onderwijsstromen. De tijdsspanne waarin er feedback aan studenten wordt gegeven dient volgens het panel ook ingekort te worden. De toetsen *an sich* lijken toch nog voornamelijk summatief te kleuren, waardoor er intern bekeken zou moeten worden hoe de formatieve aspecten in het toetsplan beter tot hun recht kunnen komen. Het panel stipt aan dat alle studenten hebben aangegeven tevreden te zijn over de opleiding dat ze volgen, alsook dat studentenfeedback telkens ter harte wordt genomen. Daarnaast wenst het panel te benadrukken dat er blijvende aandacht geschonken moet worden aan de werkdruk voor stafleden die deel uitmaken van deze ambitieuze opleiding.

Het panel formuleert de aanbeveling dat het opleidingsbeleid in de nabije toekomst bovenstaande aspecten herbekijkt, blijft vasthouden aan de studentenbetrokkenheid, maar vooral ook aan haar eigen sterke keuzes en identiteit blijft vasthouden. Het panel suggereert dat er voor toekomstige studenten eventueel een 'matching module' geïnstalleerd kan worden, waardoor aankomende studenten weten wat ze kunnen verwachten als ze de opleiding Rechtsgeleerdheid wensen te studeren.

- Bacheloropleiding Fiscaal Recht

Wegens het gemeenschappelijke eerste jaar met de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid, gelden de aanbevelingen voor Rechtsgeleerdheid volgens het panel ook enigszins voor de bacheloropleiding Fiscaal Recht. Het panel wenst hierbij te benadrukken dat er aandacht geschonken moet worden bij de doorontwikkeling van de herziene bacheloropleidingen dat de eigenheid en uniciteit van het Fiscale programma niet verloren gaat.

- Bacheloropleiding European Law School

Het panel bevestigt dat de aanbevelingen van de vorige accreditatie goed zijn opgepakt en herwerkt, en is erg benieuwd naar de geplande hervorming. Het panel formuleert de aanbeveling om naar de accreditatie toe goed weer te geven wat er precies is veranderd/zal veranderen en waarom. Het panel suggereert vervolgens om het potentieel te bekijken om de structuur van de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid in de European Law School te implementeren, daar de identiteit van de opleiding zich er bijzonder toe lijkt te lenen.

- Masteropleidingen (algemeen)

Het panel wenst drie overkoepelende indrukken te formuleren over alle masteropleidingen tezamen.

Kijkend naar de SWOT-analyses, stelt het panel vast dat haast alle masteropleidingen worden geconfronteerd met een gebrek aan een duidelijk profiel, weinig samenhangigheid tussen de studenten en onbetrokken alumni. Op basis van deze informatie formuleert het panel de aanbeveling om significant te schrappen in de keuzeruimte die de masterstudenten momenteel aangeboden wordt (die in vergelijking met andere universiteiten erg ruim is). Haars

inziens zou deze beslissing een positieve invloed kunnen hebben op de identiteit, het profiel en de *community building* van de masteropleidingen.

In meerdere masteropleidingen heeft het aanhouden van de februari-instroom een negatieve weerslag op het didactische traject van de opleiding. Het panel beveelt aan om de februari-instroom kritisch te bekijken. Ongetwijfeld zullen er bij een eventuele stopzetting van de februari-instroom een aantal studenten niet meer instromen, maar het panel is ervan overtuigd dat het merendeel van de studenten gewoon zal inschrijven voor de reguliere start. Het afscheid nemen van de februari-instroom en het zodoende creëren van een 'jaarklas', in samenhang met het verkleinen van de keuzeruimte, zou ook een vruchtbare voedingsbodem kunnen bieden voor het vergroten van de saamhorigheid tussen studenten (hetgeen studiesucces bevordert), en meer betrokkenheid van alumni.

Alle masteropleidingen geven aan dat een groot deel van de scripties niet worden ingediend binnen de vooropgestelde tijdsframe. Op basis van deze informatie formuleert het panel de aanbeveling om het achterliggende scriptiesysteem intern te evalueren en te optimaliseren. Het panel stelt dat er een strakkere, facultaire regie mag komen met duidelijke instructies en deadlines, alsook dat de vrijgeroosterde periodes 3 en 6 optimaler benut kunnen worden. Mocht het bijkomend lukken jaarklassen te creëren, dan kan ook het binnen, en met de jaarklas afstuderen, als drijfveer werken in het scriptietraject.

- Masteropleiding International Laws

Het panel is gefascineerd door deze opleiding, maar doordat de helft van de opleiding bij buitenlandse instellingen wordt gevolgd, beveelt het panel aan om het waarborgen van de kwaliteit van de opleiding en de toetsing intern meer op te volgen en te handhaven.

- Masteropleiding Globalisation and Law

Het panel formuleert de aanbeveling om de component 'globalisation' van de opleiding grondiger uit te werken, aangezien dit aspect haars inziens momenteel te weinig belicht wordt.

Het panel wenst haar toelichting af te sluiten door te benadrukken dat de Faculteit der Rechtsgeleerdheid bijzonder sterk is in het procesmatige benaderen van onderwijs en onderwijskwaliteit, en complimenten verdient voor haar continue inzet op kwaliteitsbewaking, kwaliteitsverbetering en innovatie. Het panel hoopt dat de faculteit zich op deze manier verder blijft ontwikkelen, blijft vasthouden aan haar sterktes en voorziet in dat geval positieve ontwikkelingen in de toekomst. Ter afronding stellen de panelleden dat ze ervan overtuigd zijn dat alle opleidingen – mits aanpak van bovengenoemde – positief de accreditatie van 2024 tegemoet kunnen treden.

De Decaan dankt de panelleden uitdrukkelijk voor hun kwalitatieve aanbevelingen en suggesties. Het ontwikkelgesprek wordt afgerond. Tot slot nodigt de Decaan de panelleden uit om, nadat het maatschappelijke leven terug in zijn plooi is gevallen, naar Maastricht af te zakken voor een persoonlijke bedanking op maat.